

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת וילך

גיל – הגבלה

בימינו מתנהל ויכוח ציבורי אם יש מקום להגביל את גילם של רבנים המשרתים את קהילותיהם, או שראוי שהרב המוערך בקהילתו ימשיך לשאת בתפקידו עד אחרית ימיו.

בפרשתנו אומר משה רבנו לעם ישראל ביומו האחרון עלי אדמות:

"בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבר את היַרְדֵּן הַזֶּה" (דברים לא, ב).

ופירש רש"י:

"יכול שתשש כוחו? תלמוד לומר לא כהתה עינו ולא נס לחה! אלא מהו לא אוכל? איני רשאי, שניטלה ממני רשות וניתנה ליהושע".

כלומר אף שמשה רבנו היה בשיא כוחותיו, צלול כאדם צעיר, גזר הבורא יתברך שתם תפקידו ומתחיל תורו של יהושע להנהיג את העם. האם יש הד בהלכה למה שאנו קוראים כאן? נבחן את יחס התורה וההלכה לבעלי התפקידים:

מצד אחד תפקידם של הלויים מוגבל לגיל מסוים:

"וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת אֲשֶׁר לְלוּיִם מִבֶּן חֲמִשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה יֵבֹא לְצַבָּא צָבָא בְּעֶבְדַת אֱהֵל מוֹעֵד. וּמִבֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הָעֶבְדָּה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד. וְיִשְׂרַת אֶת אָחִיו בָּאֱהֵל מוֹעֵד לְשָׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֶבְדָּה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוּיִם בְּמִשְׁמֶרֶתם" (במדבר ח, כג-כו).

וכך גם בסנהדרין:

"אין מעמידין בכל הסנהדרין לא זקן מופלג בשנים ולא סריס – מפני שיש בהן אכזריות, ולא מי שאין לו בנים – כדי שיהא רחמן" (הלכות סנהדרין ב, ג).

מצד שני התורה מצווה לכבד את הזקנים ולשמוע לעצתם, כפי שמדגיש משה רבנו לעם:

"שִׂאל אֲבִיךָ וְיִגְדֶךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לְךָ" (שם לב, ז).

ונראה שצריך להבחין בין נושאי תפקיד רשמי, כמו הלויים בבית המקדש או חברי הסנהדרין, לחכמים שבאים אליהם לבקש עצה ותושייה – שגילם אך מוסיף על חוכמתם, כפי שלימדונו חכמינו:

"אבל זקני תורה אינן כן אלא כל זמן שמזקינין דעתן מתישבת עליהן שנאמר (איוב יב, יב) בישישים חכמה ואורך ימים תבונה" (משנה קינים ג, ו).

בתפקיד רשמי נכון להגביל את הגיל, כי מעטים הם האנשים כמשה רבנו אשר האיר כמגדלור עד סוף ימיו – ורובם נחלשים במידת מה בזקנותם.

לעומת זאת, מי שיכול להוסיף ולתרום לציבור אינו צריך משרה רשמית. הוא כבר מנותק מכל הגיונים של התפקידים הרשמיים – ויכול להתמסר כל כולו להעברת התורה לדורות ההמשך.

שאל דוד בוצ'קו